

Aan
De minister van Financiën van Curaçao

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Datum
29 mei 2024
Ons kenmerk
Cft 202400061
Pagina
1/8

Uw kenmerk

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Bijlage
2

Onderwerp
Reactie op de eerste uitvoeringsrapportage 2024

Geachte heer Silvania,

Op 15 mei 2024 ontving het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Cft) de uitvoeringsrapportage (UR) van Curaçao over het eerste kwartaal van 2024. Met dit schrijven ontvangt u de reactie van het Cft op de eerste UR.¹ In bijlage 1 van deze brief vindt u een nadere uitleg en cijfermatige onderbouwing bij deze reactie.

Het Cft is nog in afwachting van uw reactie op basis van artikel 13 lid 1 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten (Rft) met betrekking tot de begroting 2024. Deze reactie dient, samen met een ontwerpbegrotingswijziging (OBW), uiterlijk op 31 mei 2024 te worden aangeleverd Cft.² Het Cft gaat ervan uit dat u hierbij ook de realisatie over het eerste kwartaal 2024 en mogelijk ook onderhavige reactie zal betrekken.

Oordeel

Het Cft merkt op dat de toelichtingen in de eerste UR beperkter zijn dan in het verleden en soms ontbreken. Hierdoor is het voor het Cft niet op alle punten mogelijk om cijfermatige ontwikkelingen goed te beoordelen. Het Cft verzoekt u de UR voortaan weer van meer kwalitatieve toelichting te voorzien.

De eerste UR toont een voorlopig overschot op de gewone dienst van ANG 103 miljoen. Of Curaçao daarmee voor 2024 zal gaan voldoen aan de centrale begrotingsnorm van de Rft is mede afhankelijk van de uitkomst van de nu nog lopende hoor en wederhoor over de begroting 2024.³ De realisatie ligt boven het voor het eerste kwartaal begrote resultaat van ANG 65 miljoen. Dit hogere resultaat is vooral het gevolg van hogere belastingbaten.

Curaçao wendt het resultaat over het eerste kwartaal vooral aan voor schuldaflossing. De schuldquote daalt mede hierdoor tot circa 65 procent van het bruto binnenlands product (bbp), hetgeen een goede ontwikkeling is.

De eerste UR bevat tevens een recapitulatie van het verwachte resultaat voor 2023. Het voorlopige overschot op de gewone dienst voor 2023 bedraagt nu ANG 84 miljoen, maar zal naar verwachting dalen tot ANG 46 miljoen door verwerking van nagekomen baten en lasten. Het Cft spreekt al geruime tijd zijn zorgen uit over het verplichtingenbeheer van Curaçao en het feit dat na jaareinde nog majeure mutaties in de administratie plaatsvinden.⁴ Het Cft benadrukt het belang het financieel beheer te verbeteren, waarbij het verbeteren van het verplichtingenbeheer bijzondere aandacht vereist.

Curaçao kan de overschotten in de begroting uitbouwen tot een structureel niveau van 0,5-1,0 procent van het bbp.⁵ Met een overschot van ANG 46 miljoen voor 2023 voldoet Curaçao vooralsnog aan de vereiste tekortcompensatie (0,8 procent).⁶

Het Cft heeft kennisgenomen van de uitkomsten van de interne audits die door de Stichting Overheidsaccountantsbureau (SOAB) bij de Ontvanger zijn uitgevoerd. De uitkomsten van deze interne audits geven aanleiding tot zorg. Niet alleen omdat mogelijk onrechtmatige handelingen zijn geconstateerd, maar ook omdat het goed functioneren van de Ontvanger van het grootste belang is voor het op peil houden en (verder) verhogen van de belastingbaten. Het Cft verwelkomt dan ook de door u, mede in het kader van het Landspakket, te treffen maatregelen. Het Cft verzoekt het plan van aanpak daarvoor te ontvangen en daarover periodiek te worden geïnformeerd.⁷

Toelichting

Tot en met het eerste kwartaal 2024 realiseert Curaçao ANG 533 miljoen aan baten, ANG 64 miljoen boven begroting. Deze hogere realisatie komt vooral voort uit hogere belastingbaten, met name uit de omzetbelasting en invoerrechten, loonbelasting en de afvalstoffenbelasting. Het Cft gaat ervan uit dat Curaçao op basis van deze realisatie met de OBW aanpassingen in de belastingraming zal doorvoeren. Het Cft verzoekt daarbij specifiek geïnformeerd te worden over de realisatie van de afvalstoffenbelasting, aangezien ook voor 2023 nog baten uit deze belasting worden verwacht (ANG 16 miljoen).

Curaçao realiseert lagere 'andere baten', ANG 12 miljoen minder dan voor het eerste kwartaal begroot. Dit blijkt vooral bij de baten uit de license fee en bij de baten uit overige vergunningsrechten. Het Cft merkt op dat de baten uit de license fee volgens de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten (CBCS) voor het eerste kwartaal ANG 23 miljoen bedroegen, ruimschoots boven de begroting en de realisatie van het land.⁸ Het Cft verzoekt geïnformeerd te worden waarom deze license fee baten (nog) niet zijn weergegeven in de UR.

Ten aanzien van de baten uit overige vergunningsrechten gaf Curaçao eerder aan dat nog afdracht moest plaatsvinden van achterstallige speelvergunningrechten voor de exploitatie van casino's.

Dit vergunningsrecht wordt geïnd door de Gaming Control Board, maar werd in de afgelopen jaren niet volledig afgedragen aan het land. Curaçao zou in de cijfers 2023 de afdrachten over de periode 2019-2021, in totaal ANG 23 miljoen, verwerken. De niet afgedragen vergunningsrechten over de jaren 2022 en 2023 zouden worden verwerkt in de cijfers voor 2024. Het Cft verzoekt te worden geïnformeerd welke afdrachten inmiddels hebben plaatsgevonden en hoe deze zijn verwerkt in de administratie.

Curaçao realiseert tot en met het eerste kwartaal 2024 ANG 430 miljoen aan lasten, ANG 26 miljoen boven begroting. Deze overbesteding ziet vooral op de personeelslasten (+ANG 21 miljoen) en de overdrachten aan het bijzonder onderwijs die daarmee samenhangen (+ANG 12 miljoen). Het Cft acht deze overbesteding opmerkelijk omdat de begroting 2024 van de personeelslasten al sterk was opgehoogd vanwege salarisindexering, toekenning van loontredes en door het opnemen van extra vacatureruimte. Het Cft verzoekt over deze overbesteding te worden geïnformeerd.

Het Cft merkt op dat de realisatie van de afschrijvingen en rentelasten afwijkt van de begroting. Het Cft verzoekt Curaçao te beoordelen waarom deze lasten afwijken van de begroting en zo nodig bij de OBW wijzigingen door te voeren.

Curaçao wendt het resultaat over het eerste kwartaal van ANG 103 miljoen vooral aan voor schuldaflossing. In het eerste kwartaal daalde de nominale schuldpositie van het land zelfs met ANG 114 miljoen ten opzichte van de stand per ultimo 2023. Tegelijkertijd steeg de liquiditeitspositie in diezelfde periode met ANG 27 miljoen tot ANG 261 miljoen. Het Cft wijst erop dat de sterke verlaging van de schuldpositie met name ziet op de kortlopende schulden. In beginsel is verlaging van de kortlopende schulden niet onwenselijk. Echter, op grond van de aanwijzing uit 2019 dient Curaçao eventuele overschotten op de gewone dienst in te zetten voor aanvullende aflossing van de schuld aan het Algemeen Pensioenfonds van Curaçao (APC) en dit vindt (nog) niet plaats.⁹ Het land is er bij gebaat deze schuld versneld af te lossen zodat rentelasten worden vermeden en bovendien aan de aanwijzing uit 2019 kan worden voldaan.¹⁰ Het Cft herhaalt zijn aanbeveling bij de begroting om een meerjarige liquiditeitsplanning op te stellen en vraagt Curaçao daarbij specifiek in te gaan op de aflossing van deze schuld op grond van de aanwijzing.

Uit de UR blijkt dat (met terugwerkende kracht tot in ieder geval 2021) een bestemmingsfonds is ingesteld voor ANG 11 miljoen. Dit bestemmingsfonds was in de vierde UR 2023 nog niet zichtbaar. Het Cft verzoekt u toe te lichten voor welk doel dit bestemmingsfonds is ingesteld.

Tot slot. In de afgelopen periode is veel te doen geweest over het financieel beheer van Curaçao, niet in de laatste plaats vanwege de bevindingen bij de Ontvanger. Reeds ten tijde van de verlenging naar 2026 van de 'Roadmap naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening Curaçao', uitte het Cft zijn vrees dat, zonder voldoende (bestuurlijke) waarborgen, deze verlenging de urgentie van verbetering van het financieel beheer zou wegnemen.¹¹ Die vrees lijkt nu bewaarheid te worden.

Kenmerk
Cft 202400061
Blad
4/8

Dit blijkt ook concreet uit het controlerapport van de Algemene Rekenkamer Curaçao bij de jaarrekening 2022 van Curaçao, en het feit dat (ook na jaareinde 2023) nog majeure mutaties in de administratie plaatsvinden. Bovendien zijn de jaarrekeningen over 2019, 2020 en 2021 nog altijd niet vastgesteld.

Het Cft roept Curaçao op de verbetering van het financieel beheer tot topprioriteit te bestempelen en de kansen die het Landspakket hierbij biedt optimaal te benutten. Het is daarbij van belang dat Curaçao de capaciteitsproblemen die leiden tot vertraging bij de verbetering van het financieel beheer met de grootste voortvarendheid aanpakt. Hier ligt een taak voor de voltallige Raad van Ministers van Curaçao. Het Cft zal de noodzakelijke verbetering van het financieel beheer binnenkort in een nader advies adresseren.

Ik verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'L.M.C. Ongerin', written over a horizontal line. The signature is stylized and extends to the right of the line.

Drs. L.M.C. Ongerin

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Curaçao
De minister-president van Curaçao
De secretaris-generaal van het ministerie van Financiën van Curaçao

Bijlage 1: Uitleg en cijfermatige onderbouwing

In tabel 1 is de realisatie weergegeven van de gewone dienst voor de eerste kwartalen van de jaren 2022-2024. Daarnaast zijn de raming van Curaçao voor het eerste kwartaal van 2024 en de begroting voor heel 2024 weergegeven.

Tabel 1: Overzicht realisatie gewone dienst (in miljoenen ANG)¹²

	1e UR 2022	1e UR 2023	1e UR 2024	VB Q1 2024	VB 2024
Baten	451	455	533	469	1.921
Belastingen	424	429	494	430	1.672
Schenken en subsidies	5	1	12	1	20
Andere baten	22	25	27	39	189
Kansspel vergunningenfee	0	0	0	0	40
Lasten	349	350	430	404	1.902
Beloning van personeel	103	96	148	127	505
Goederen en diensten	18	25	28	31	269
Afschrijving vaste activa	18	17	17	24	91
Interest	2	5	5	3	118
Subsidies & Overdrachten	90	89	109	94	412
Sociale zekerheid	119	118	123	125	499
Andere uitgaven	0	0	0	0	9
Resultaat	102	105	103	65	19

Bron: eerste uitvoeringsrapportages 2022-2024 en vastgestelde begroting 2024 van Curaçao.

Baten

Curaçao realiseert in het eerste kwartaal 2024 ANG 533 miljoen aan baten, ANG 64 miljoen meer dan begroot en ANG 78 miljoen meer dan in 2023. De hogere realisatie ten opzichte van de begroting wordt verklaard door hogere belastingbaten (+ANG 64 miljoen) en een in het eerste kwartaal ontvangen, niet begrote, bijdrage van Nederland (+ANG 12 miljoen). De andere baten, en dan met name de baten uit de license fee en de baten uit de overige vergunningsrechten, zijn daarentegen lager dan begroot.

Lasten

Curaçao realiseert in het eerste kwartaal 2024 ANG 430 miljoen aan lasten. Dat is fors meer dan de realisatie in het eerste kwartaal van 2023 (+ANG 80 miljoen), en ook meer dan begroot voor het eerste kwartaal 2024 (+ANG 26 miljoen).

De hogere realisatie ten opzichte van 2023 wordt voornamelijk verklaard door een stijging van de personeelslasten en de overdrachten aan het bijzonder onderwijs als gevolg van de indexering van de salarissen van ambtenaren en gelijkgestelden over 2019 en 2020 en het toekennen van een loontrede of een lumpsum. In de vastgestelde begroting 2024 raamde Curaçao hiervoor al een stijging van de lasten voor personeel

en overdrachten. Uit de realisatie tot en met het eerste kwartaal 2024 blijkt dat de personeelslasten en de subsidies en overdrachten alsnog hoger zijn dan begroot. De overige lasten blijven juist (licht) achter ten opzichte van de begroting. Deze afwijkingen worden echter niet toegelicht door Curaçao in de UR.

Kapitaaldienst

In tabel 2 is de realisatie weergegeven van de kapitaaldienst voor de eerste kwartalen van de jaren 2022-2024. Daarnaast zijn de raming van Curaçao voor het eerste kwartaal van 2024 en de begroting voor heel 2024 weergegeven.

Tabel 2: Overzicht realisatie kapitaaldienst (in miljoenen ANG)¹³

	1e UR 2022	1e UR 2023	1e UR 2024	VB Q1 2024	VB 2024
Ontvangsten	18	17	17	33	191
Afschrijvingen en waardevermindering	18	17	17	24	91
Te ontvangen aflossingen	0	0	0	0	15
Aangegane geldleningen	0	0	0	9	72
Reserves en voorzieningen	0	0	0	0	14
Uitgaven	9	9	16	15	210
Investerings	1	1	8	13	133
Reserves en voorzieningen	0	0	0	0	0
Kapitaalverstrekkingen	0	0	0	0	0
Aflossingen geldleningen	8	8	8	2	44
Aflossing liquiditeitssteun	0	0	0	0	33
Saldo	9	8	1	18	-19

Bron: eerste uitvoeringsrapportages 2022-2024 en vastgestelde begroting 2024 van Curaçao.

Curaçao begroot ANG 133 miljoen aan investeringen voor 2024. Tot en met het eerste kwartaal realiseerde het land daarvan ANG 13 miljoen. Uit de UR blijkt dat de aangegane verplichtingen voor investeringen per ultimo maart 2024 ANG 59 miljoen bedragen. Deze verplichtingen zijn niet volledig gespecificeerd.

Curaçao loste in het eerste kwartaal 2024 ANG 8 miljoen af op ontvangen leningen. Dit betreft de reguliere aflossing op de lening van Nederland (mede) ten behoeve van de bouw van het Curaçao Medical Center. In oktober 2023 herfinancierde Curaçao de liquiditeitssteunlening van ANG 911 miljoen bij Nederland. De eerste aflossing op deze lening vindt plaats op 9 oktober 2024 (ANG 33 miljoen).

Het Cft merkt op dat de realisatie van de afschrijvingen in het eerste kwartaal (ANG 17 miljoen) sterk afwijkt van de begroting (ANG 24 miljoen). Deze lasten zijn goed te begroten, waardoor dit soort afwijkingen niet zouden moeten optreden.

Financieel beheer

In de eerste UR is de rapportage van 8 februari 2024 van de 'Roadmap naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening Curaçao' opgenomen. De rapportage geeft per deeltraject inzicht in de beoogde resultaten, de reeds gerealiseerde resultaten en de knelpunten.

Uit de rapportage blijkt dat ruimschoots meer dan de helft van de in uitvoering zijnde deeltrajecten vertraging heeft of dit dreigt op te lopen. Het gebrek aan personeel blijft, net als bij de vorige rapportages, het grootste knelpunt.

Liquiditeitspositie

Het saldo liquide middelen aan het einde van het eerste kwartaal 2024 bedraagt ANG 261 miljoen. Dit is een toename van ANG 38 miljoen ten opzichte van de stand ultimo 2023 (ANG 223 miljoen).

Collectieve sector

Conform artikel 24 van de Rft dient Curaçao jaarlijks te rapporteren over de uitgaven-, ontvangsten-, tekort- en schuld cijfers van de collectieve sector. Curaçao heeft nog niet gerapporteerd over de cijfers van de collectieve sector voor de jaren 2021 en 2022.

De collectieve sector voor de jaren 2023 en 2024 had uiterlijk op 1 april 2022 vastgesteld moeten zijn.¹⁴ De collectieve sector voor de jaren 2025 en 2026 had uiterlijk op 1 april 2024 vastgesteld moet zijn. Het Cft begrijpt dat een voorstel voor de vaststelling van de collectieve sector voor de jaren 2023 en 2024 inmiddels wel zou zijn gedeeld met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Het Cft wijst erop dat de vaststellingen van de collectieve sector en de jaarlijkse rapportage over de uitgaven-, ontvangsten-, tekort- en schuld cijfers van de collectieve sector van groot belang zijn. Bij gebreke van deze informatie kan een (dreigende) overschrijding van de (wettelijk gemaximeerde) rentelastnorm niet worden vastgesteld.¹⁵ Deze norm is in de Rft en de Comptabiliteitsverordening van het land Curaçao opgenomen om een onhoudbare schuldpositie van het land te voorkomen. In de hoor en wederhoor over de begroting 2024 besteedt het Cft veel aandacht aan de ontbrekende vaststellingen en rapportages. Naast dat deze informatie aldus van groot belang voor het land zelf is, kan het Cft -zolang deze informatie ontbreekt- zich namelijk ook geen oordeel vormen of aan de criteria voor het aangaan van nieuwe leningen is voldaan.¹⁶

Schuldpositie

De totale schuldpositie van Curaçao is afgenomen van ANG 4.221 miljoen ultimo 2023 tot ANG 4.107 miljoen per het einde van het eerste kwartaal 2024.¹⁷ De schuldquote komt uit op 65 procent van het bbp.¹⁸ De schuldquote toont inmiddels een sterk dalende trend, zowel gedreven door schuldaflossing als door de groei van het bbp.

Bijlage 2: Eindnoten

¹ Op basis van artikel 18 van de Rft reageert het Cft op de eerste UR 2024. Het toetsingskader voor de beoordeling van de UR wordt gevormd door de Rft aangevuld met de aanwijzing die de Rijksministerraad op 12 juli 2019 heeft gegeven aan het bestuur van Curaçao en die op 24 november 2020 is bijgesteld. Staatsblad 2019, 279, Besluit van 12 juli 2019, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen. Bij besluit van 24 november 2020, nummer 2020002389, is bevestigd dat de aanwijzing na het Kroonberoep in stand blijft maar alleen nog zal bestaan uit het naleven van de aflossingsovereenkomst tussen het Algemeen Pensioenfonds Curaçao (APC) en het land Curaçao, waarbij het land zo mogelijk aanvullende aflossingen zal doen uit overschotten op de gewone dienst in de komende jaren.

² Cft, kenmerk Cft 202400047, Uw reactie op het advies bij de vastgestelde begroting 2024, d.d. 2 mei 2024.

³ Artikel 15 lid 1 sub a van de Rft.

⁴ Ten tijde van de publicatie van de vierde UR 2023 bedroeg het overschot voor 2023 op de gewone dienst nog ANG 148 miljoen. Cft, kenmerk Cft 202400025, Reactie op de vierde uitvoeringsrapportage 2023, d.d. 28 februari 2024.

⁵ Cft, kenmerk Cft 202400029, Advies bij de vastgestelde begroting 2024, d.d. 1 maart 2024.

⁶ Bij deze berekening is uitgegaan van een bbp voor 2023 van ANG 5.937 miljoen, ontleend aan CBCS, Economic Bulletin March 2024, d.d. maart 2024.

⁷ Artikel 8 jo. artikel 19 van de Rft.

⁸ <https://exch.centralbank.cw/statistics/external-sector-statistics/proceeds-from-license-fee> - geraadpleegd op 21 mei 2024.

⁹ Besluit van 24 november 2020, nr. 2020002389, op het beroep van de Raad van Ministers van Curaçao tegen het Besluit van 12 juli 2019, Stb. 279, houdende het geven van een aanwijzing aan het bestuur van Curaçao tot aanpassing van de begroting 2019, rekening houdend met de in artikel 15 van de Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten genoemde normen. Besloten is: "Het bestuur van Curaçao een aanwijzing te geven tot het ten opzichte van de met APC gemaakte afspraken versneld aflossen van de kortlopende schulden aan APC met overschotten op de gewone dienst in de komende jaren."

¹⁰ Volgens de eerste UR bedraagt de schuld aan het APC onder de aanwijzing uit 2019, per het einde van het eerste kwartaal 2024 ANG 48 miljoen.

¹¹ Cft, kenmerk Cft 202200168, Roadmap naar een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening van Curaçao, d.d. 23 december 2022.

¹² In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹³ In deze tabel is sprake van afronding op hele ANG miljoenen. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen in de tabel voorkomen.

¹⁴ Artikel 23 van de Rft.

¹⁵ Artikel 15 lid 1 sub c van de Rft.

¹⁶ Artikel 16 lid 4 van de Rft.

¹⁷ Beide standen zijn afkomstig uit de eerste UR 2024.

¹⁸ Bij de berekening van de schuldquote is uitgegaan van een bbp voor 2024 van ANG 6.372 miljoen, ontleend aan CBCS, Economic Bulletin March 2024, d.d. maart 2024.